

LENKA VAŇKOVÁ ET AL.: *EMOTIONALITÄT IN DEUTSCHEN UND TSCHECHISCHEN MEDIENTEXTEN*. Ostrava, Universitas Ostraviensis, 2012, 207 str.

Monografija prinaša 7 obširnih prispevkov o tematizaciji, izražanju in vzbujanju čustev in razpoloženj v nemških in čeških medijskih besedilih.¹ S tematiko se med drugim ukvarja moderna pragmatično-besedilno usmerjena stilistika, ki govori o t. i. emocionalizaciji v jezikovnem sporazumevanju kot o posebni vrsti vrednotenja, pri čemer govorci v jezikovne/besedilne oblike vpleta svoja čustvena in razpoloženska stanja in s tem pri bralcu/poslušalcu vzbuja ustrezne emotivne reakcije. Monografija prinaša vpogled v načine in oblike izražanja tovrstnih stanj, kot se kažejo v izbranih sodobnih medijskih besedilnih vrstah: pismih bralcev, nasvetih strokovnjaka, recenzijah, športnih poročilih, poljudno-znanstvenih in spletnih besedilih ter na facebooku.

Izražanje emotivnosti je raziskovano na leksikalni, skladijski in slogovni ravni, a tudi z vidika pragmatične funkcionalnosti posameznih besednih vrst in z ozirom na tip in namembnost medija (tiskani vs. spletni medij, resni vs. rumeni mediji), vzporedno pa sta opazovana tudi pomen in vloga never-

balnih izrazov emotivnosti (odnos med sliko in besedilom, tipografija, barve, raba posebnih znakov).

Uvodno besedilo HANE BERGEROVE (*Zur Emotionalität in deutschen und tschechischen Jugendzeitschriften am Beispiel von Ratgeber-Texten*) podaja izsledke raziskave o izražanju emocionalnosti v besedilih za mlade. Empirična podlaga za analizo so dialoška besedila tipa vprašanje za strokovnjaka in nasveti strokovnjaka v izbranih nemških in čeških časopisih za mlade. Avtorica uvodoma predstavi funkcijske in jezikovne značilnosti izbrane besedilne vrste in se natančneje posveti iskanju (vzorčnih) načinov izražanja čustev oz. čustvovanja, povezanih z besedilno zvrstnostjo in/ali besedilnimi funkcijami. Izpostavi tipično besedilno vlogo vzpostavljanja empatije in/ali identifikacije z mladostniki s primerljivim čustvovanjem in značilne načine poimenovanja in ubesedovanja čustev oz. čustvenih stanj, predvsem poimenovanje z emotivno in evaluativno zaznamovanjem besedjem in/ali z opisovanjem. Med vprašanjem in odgovorom so opazne razlike, saj je zadnji pomembno vplivajsko usmerjen, k čemur v visoki meri prispeva raba ekspresivnih izrazov.

EVA CIEŠLAROVÁ (*Emotionsdarstellung in Leserbriefen im deutsch-tschechischen Vergleich*) opazuje sredstva in

¹ Delo je nastalo v sklopu češkega raziskovalnega projekta *Ausdrucksmittel der Emotionalität im deutsch-tschechischen Sprachvergleich*, 2009–2013, Ústí nad Labem, Brno), tematsko pa se uvršča med trenutno pogoste in primerljive (germanistične) objave o t. i. emocionalizacijskih lastnostih oz. možnostih besedil za izražanje, poimenovanje, vzbujanje in ustvarjanje čustvenosti. Prim. med drugim: Jahr, S., *Emotionen und Emotionsstrukturen in Sachtexten*, 2000, Berlin, New York; Bartsch, A. et al. (ur.), *Audiovisuelle Emotionen. Emotionsdarstellung und Emotionsvermittlung durch audiovisuelle Medienangebote*, 2007, Köln; Schwarz-Friesel, M., *Sprache und Emotion*, 2007, Tübingen; Vaňková, L., Wolf, N. R. (ur.), *Aspekte der Emotionslinguistik*, 2010, Ostrava; Ehrhardt, H., I. Pohl (ur.), *Sprache und Emotion in öffentlicher Kommunikation*, 2012, Frankfurt; Pišl, M., *Der Ausdruck von Emotionen in gegenwärtigen deutschen Dramentexten*, 2012, Ostrava; Polajnar, J. (ur.): *Emotionen in Sprache und Kultur*, 2012, Ljubljana.

načine ubesedovanja emocionalnosti v pismih bralcev oz. poslušalcev. Gre za eno prvih besedilnih vrst v zgodovini publicistike, ki omogoča odziv in dialog bralca z avtorjem in/ali z drugimi bralci besedila. Ta je v mnogočem povezan z vrednotenjem (pozitivna/negativna kritika, pohvale, želje, predlogi, vprašanja ipd.), ki predpostavlja in/ali vsebuje različne vidike čustvenosti (veselje, navdušenje, presenečenje, vznemirjenost, obžalovanje, žalost, jeza idr.). Analiza po sto nemških in čeških pisem bralcev pokaže, da se emocionalnost posredno izraža na leksikalni in skladenjski ravni (konotirano besedje, frazeloške zveze, velelniške, želelne, eliptične stavčne zgradbe) in neposredno s pomočjo leksemov za poimenovanje čustvenih stanj (*Angst, Freude, Neugier* ipd.). Bistvenih razlik med nemškimi in češkimi pismi bralcev avtorica ne ugotavlja, razen na področju metafore, ki je v češčini pogostejša. Na tem mestu bi bilo zanimivo nadaljevanje analize izbranih besedil: pomembno bi bilo ugotoviti, kateri dejavniki (jezikovni, tj. predvsem pragmatično-slogovni ali zunajjezikovni, tj. kulturološki, psihološki ali drugi) vplivajo na primerjalno višjo stopnjo metaforičnosti čeških besedil.

V prispevku EVE MARIE HRDINOVE (*Der emotional beladene Diskurs in Bezug auf literarische Texte. Die Textsorte Rezension als Bestandteil eines Romans*) se seznanimo z zanimivo tehniko literarnega pisanja češke pisateljice Irene Obermannove, ki besedilno vrsto recenzija umesti v avtobiografski roman (*Panoptikum české*, 2012). Gre za nadaljevanje kontroverznega romana *Tajná kniha* (2011), ki je v javnosti sprožil veliko zanimanja in hkrati odpora do avtorice, saj je v literarno pripoved prepoznavno vpet nekdanji češki predsednik V. Havel. Izbor kontroverznih

recenzij, vključenih v besedilo romana, prinaša visoko mero emocionalnosti, ki jo Hrdinová povezuje s tipom medijev, v katerih so bile recenzije primarno objavljene: intenzivnost izražene (negativne) emocionalnosti se viša sorazmerno z znižano strokovnostjo posameznega medija in/ali recenzenta in je opazna na leksikalni in skladenjski ravni.

MARTIN MOSTÝN (*Emotionalisierung in der deutschen und tschechischen Sportberichterstattung*) poudarja vpliv ubesedenja in vzbujanja čustev pri športnih dogodkih in v poročanju o njih. Ugotavlja, da tako češko kot tudi nemško športno poročanje težita k emotivnosti, kar dosemeta z rabo vseh razpoložljivih jezikovnih sredstev in strategij ubesedovanja (besedje, skladnja, pogovorni jezik, metaforika vojne, lova, tehnike, šova, spektakla, narativni postopki za ustvarjanje dramatičnosti in akcije). Med jezikoma ni pomembnih razlik, kar avtor utemeljuje s stičnostjo in kulturno sorodnostjo nemškega in češkega jezikovnega prostora, pa tudi s splošnimi lastnostmi opazovane besedilne vrste.

LENA VAŇKOVÁ (*Zu Emotionalisierungsstrategien in der populärwissenschaftlichen Wissensvermittlung*) izraz emotivnosti opazuje na osnovi poljudnoznanstvenih časopisnih besedil s področja medicine. Zastopa stališče, da emocije pomembno vplivajo na kognitivne procese pri pridobivanju novih informacij in so zatorej dobrodošle in potrebne tudi v strokovni oz. poljudno-znanstveni komunikaciji. Na prvi pogled gre za paradoksalno izhodišče, saj naj bi veljalo, da v strokovnem in poljudno-znanstvenem pisanju ni mesta za izražanje in tematiziranje emocionalnosti. Rezultati avtoričine raziskave kažejo, da sta izraz in tematiziranje čustev v postopkih prilaganja znanstvenih

besedil za poljudnoznanstvene namene vsekakor pogosta. Nastopata predvsem v funkciji vzbujanja zanimanja pri bralcu in posledično v funkciji vzbujanja emocij, ki izhajajo npr. iz redundantne rabe metaforike in emotivno-ekspresivnega besedja, skladijskih posegov (velni, vprašalni stavki, ki nadomeščajo pričakovane povedne stavčne zgradbe), insceniranja narativnosti, ki v »zgodbo« pritegne tudi bralca, končno tudi iz rabe vpadljivega slikovnega gradiva. Dejavniki, ki vplivajo na intenzivnost omenjenih postopkov, so vezani na stopnjo »resnosti« poljudnoznanstvenega časopisa in tudi na jezik besedila, pri čemer avtorica višjo stopnjo emotivnosti čeških besedil povezuje s težnjo po prilagajanju heterogeni skupini potencialnih bralcev, kar vodi v t. i. bulevardizacijo tovrstnega tiska. Zanimivo bi bilo raziskati, ali je stopnja emotivnosti v tovrstnih besedilih razložljiva tudi kulturološko, torej glede na način obvladovanja sveta in okolja v okvirih posameznega jezikovno-kulturnega prostora.

Posebno mesto v modernih množičnih medijih zavzemajo raznolika in raznovrstna spletno dostopna besedila. JIŘINA MALÁ (*Verbalisierung von Emotionen in Online-Artikeln*) jih opazuje predvsem glede na izrazito opazno težnjo po mešanju besedilnih vrst v smeri t. i. infotainmenta, torej v smeri kombinacije obvestilnosti in zabavnosti, kar se kaže v očitni potrebi po inovativnosti, kreativnosti, originalnosti in je v bistvu nenehen boj za bralca, gledalca in poslušalca. S tem v zvezi je razumeti vedno višjo stopnjo kompleksnosti in teatralnosti medijskega sporočanja, ki jo omogočajo nove tehnologije. Multimedijske, nadbesedilno in modularno organizirane medijske vsebine tako z lahkoto povezujemo z emotivnimi stanji, kot so npr. pozornost, radovednost,

osebna oz. intimna udeleženos, pristnosť ipd.

Monografijo zaključuje MILAN PIŠL z analizo sporazumevanja v okvirih facebooka (*Facebook und Emotionen*). Facebook razume in razlaga kot novo možnost za izražanje in/ali vzbujanje emotivnosti, ki poleg jezikovnega izraza izrablja tudi druge znakovne sisteme (emotikone, smajle) in se igra s tipografijo oz. pravopisom ter s primeri ekstremne jezikovne ekonomičnosti. Pišlova najpomembnejša ugotovitev je, da glede na množično uporabo facebooka ne moremo govoriti o enotni sporazumevalni platformi; emocionalni obrazi facebooka so tako raznoliki kot je raznoliko človekovo emocionalno delovanje v realnem okolju.

Kot je po kratki predstavitvi posameznih prispevkov razvidno, daje monografija dobrodošel vpogled v značilnosti in posebnosti sodobnega medijskega sporazumevanja, ki v vseh pogledih izkazuje pomembno stopnjo ubesedovanja in izražanja človekove čustvenosti. Analize izbranih besedilnih vrst napeljujejo k nadaljnjim raziskavam, za katere bi bilo najbrž smiselno, da bi izhajale iz bistveno spremenjenih funkcionalno-pragmatičnih danosti sodobnega sporazumevanja v množičnih medijih. Predvsem je potrebno že v izhodišču upoštevati spremembe v funkcijskosti tradicionalnih medijskih besedilnih vrst, kjer gre za njihovo mešanje, prekrivanje, zlivanje, ki ga omogočajo sodobne komunikacijske tehnologije in s tem odločilno vplivajo na načine in oblike jezikovnega in nejezikovnega izražanja. Tovrstne spremembe so v pričujočem delu sicer nakazane, vendar odpirajo številna nova raziskovalna vprašanja o digitalnem in/ali spletnem medijskem sporazumevanju, ki bi predvidoma odkrila še več načinov in oblik

izražanja človekovih čustvenih stanj (prim. npr. skoraj neomejeno možnost komentarjev k medijskim vsebinam, ki v spletnem okolju nadomeščajo pisma bralcev in so izrazito usmerjeni v emocionalizacijo). Ne nazadnje bi bile po vzoru predstavljene monografije truda vredne tudi kontrastivne študije slovenskega medijskega sporazumevanja.

Vida Jesenšek

Filozofska fakulteta Univerze v Mariboru
vida.jesensek@um.si

**VOJKO GORJANC: SLOVENSKO
TOLMAČESLOVJE. PREVODOSLOVJE IN
UPORABNO JEZIKOSLOVJE.** Ljubljana:
Znanstvena založba Filozofske fakul-
tete, 2013. 240 str.

Slovenska prevodoslovna stroka je zgodaj jeseni 2013 pridobila novo pomembno strokovno delo *Slovensko tolmačeslovje* v zbirki *Prevodoslovje in uporabno jezikoslovje*, ki jo izdaja Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani in je nastala pod uredniškim vodstvom Vojka Gorjanca. Kot lahko razberemo, so v monografiji zbrani prispevki raziskovalnega dela, tesno povezanega tako z magistrskim kot doktorskim študijem prevodoslovja, in razvojnih projektov s področja tolmačenja, kamor so posredno ali neposredno vpeti sodelujoči sodelavci Oddelka za prevajalsko Filozofske fakultete v Ljubljani.

Kot poudarjata recenzentki Alenka Kocbek in Mojca Schlamberger-Brezar, je monografija prvo delo v slovenskem prostoru, ki sistematično predstavlja

najpomembnejše raziskave in rezultate razvojnega dela na področju tolmačenja v Sloveniji, hkrati pa se prispevki z interdisciplinarnega vidika osredotočajo na razne potrebe po tolmačenju in predstavljajo razne oblike dela tolmačev: od tistih najprestižnejših, kot je že zelo dobro raziskano področje konferenčnega tolmačenja, pa vse do manj raziskanih in pogostih, pa vendar izredno pomembnih oblik tolmačenja, kot je tolmačenje za skupnost v azilnih domovih in na kriznih območjih. Zlasti pa ne gre zanemariti prispevka monografije k seznanjenosti širše javnosti z vlogo tolmača v sodobni družbi ter vpetostjo te dejavnosti v slovenski in širši evropski ter mednarodni prostor. Še vedno in vse prepogosto smo namreč priča posplošenim klišejem in predsodkom o tolmačenju in poklicu tolmača in povsem nejasnemu razločevanju 'pisnega' ter 'ustnega' prevajanja, kar potrjujejo tudi izsledki ene od analiz glede statusa konferenčnega tolmača v Sloveniji. Tako bi utegnili prav s pomočjo te monografije tolmačenje in tolmačeslovje pridobiti večjo prepoznavnost, tolmači pa večjo opaznost in priznanje, ki jim spričo zahtevnega dela, ki ga opravljajo, vsekakor pritiče.

Spričo dejstva, da je *tolmačenje* dokaj nov izraz za poklic 'ustnega prevajalca', *tolmačeslovje* pa povsem nov strokovni termin za samo disciplino, je za bralca toliko pomembnejša umestitev pojmov tolmačenja in tolmačeslovja v uvodu monografije. Avtorica uvodnega prispevka *O tolmačenju in tolmačeslovju*, JASMINA MARKIČ, najprej pojasni rabo in pomen pojma *tolmačenje* in v nadaljevanju oriše zgodovinski razvoj dejavnosti in poklica ter navede različne oblike tolmačenja glede na namen, naročnika, ciljne uporabnike in obliko. Iz prispevka razberemo, kakšno tradicijo